

Årsrapport 2014 för Nätverket för vindbruk

ER 2015:08

Böcker och rapporter utgivna av Statens
energimyndighet kan beställas via
www.energimyndigheten.se
Orderfax: 08-505 933 99
e-post: energimyndigheten@cm.se

© Statens energimyndighet

ER 2015:08

ISSN 1403-1892

Förord

Nätverket för vindbruk, som sedan 2008 har arbetat för att främja en väl lokaliserad utbyggnad av vindkraft, har en bred verksamhet med ett trettiotal verksamma projekt varje år. I den här årsrapporten redovisar vi resultaten från årets projekt och sammanställer alla aktiviteter som skett inom nätverkets ramar.



Lars Andersson



Maria Stenkvist

Innehåll

Summering av året	4
Inledning	5
Årets verksamhet i pengar och antal projekt.....	5
Ny nätbaserad utbildning om vindkraft lanserad	6
Studier av lokal nytta och intressekonflikter.....	6
Kunskapsspridning för en ökad förankring och acceptans	6
Ljud central fråga i tillståndsprovningen	7
Nätverket undersöker sysselsättningen vid vindkraftsparker	7
Nätverket visar affärsmöjligheter inom vindkraftsområdet.....	7
Nätverkets samarbetar med vindkraftbranschen.....	9
Goda möjligheter att ansluta förnybar el i södra Sverige	9
Studie av hur olyckor vid vindkraftverk kan förebyggas.....	9
Fokus på ljud och lokal nytta på Vind 2014.....	9
Många kommunikationsaktiviteter under året	10
Projektresultat och nyheter presenteras på Nätverkets webbplats	10

Summering av året

En stor del av Nätverket för vindbruks resurser har under året gått till olika utbildningssatsningar. Nätverket har under året arbetat fram två skräddarsydda utbildningar, dels en nätbaserad för vindkraftshandläggare och dels för energi- och klimatrådgivarna i Skåne. Nätverket har också anordnat över hundra seminarier och mötesplatser under året med syfte att diskutera aktuella frågor med de som är berörda av den pågående utbyggnaden av vindkraften i landet. Målet har också varit att öka kunskapen om vindkraften i samhället generellt sett.

På många av årets seminarier har fokus legat på möjligheterna att skapa lokal nytta i samband med vindkraftsetableringar, men ljud från vindkraftverk har också varit en central fråga. Bägge dessa frågor ser nätverket som centrala för arbetet med att öka acceptansen och förankringen för en fortsatt vindkraftutbyggnad i landet.

Inledning

Nätverket för vindbruk, som har funnits sedan 2008, har till uppgift att öka kunskapen om vindkraft och att verka för en väl förankrad och bra lokaliserad utbyggnad av vindkraft, som även genererar mervärde lokalt. Energimyndigheten är navet i nätverket och fattar beslut om de medel som via årliga utlysningar fördelas till projekt inom nätverket. Energimyndigheten har också ansvar för att samordna och följa upp nätverkets projekt och det arbete som bedrivs inom nätverkets fyra regionala noder, vilka ansvarar för olika arbetsområden. Dessa arbetsområden är:

- Arbetskraftsförsörjning, drift och underhåll – Strömsunds kommun
- Näringsliv- och affärsutveckling – Västra Götalandsregionen
- Planerings- och tillståndsfrågor – Länsstyrelsen Halland
- Utbildning- och kompetensfrågor – Uppsala universitet Campus Gotland

Alla nodernas arbetsinsatser och projekt under året beskrivs vidare i texten nedan.

Årets verksamhet i pengar och antal projekt

Under 2014 har Nätverket för vindbruk sammanlagt haft 39 projekt igång under någon del av året. 25 av dessa projekt beviljades stöd under 2014 på sammanlagt 18,2 miljoner kronor. I tabellen nedan framgår antalet beslut samt beviljade medel för aktiviteter inom nätverket.

Projekt inom Nätverket för vindbruk (tkr)			
	2012	2013	2014
Beviljade projekt	26	15	25
Beviljade medel	17 240	8 293	18 245

Förklaringen till att det beviljades färre projekt och mindre medel under 2013 jämfört med 2012 och 2014 är att nätverket under hösten 2012 beslutade om att utnyttja delar av 2013 års anslag för att undvika avbrott i några av nätverkets stora pågående projekt. Under 2014 beslutade Energimyndigheten att betala ut tvååriga stöd till nätverkets alla fyra noder. Tidigare har noderna endast beviljats medel för ett år. Det betyder att Nätverket beviljat drygt 4 miljoner kronor extra i 2014 års utlysning jämfört med 2012 och 2013.

Ny nätbaserad utbildning om vindkraft lanserad

Nätverkets vision är att fakta och aktuell kunskap om vindkraft ska finnas lättillgängligt och att det ska finnas en god tillgång på utbildningar inom vindkraftsområdet för alla aktörer. Väl i linje med detta har noden med ansvar för utbildning och forskning, Uppsala universitet Campus Gotland, i oktober 2014 lanserat en nätbaserad utbildning för vindkraftshandläggare på länsstyrelser och kommuner. Utbildningen finns tillgänglig på www.vindkraftskurs.se och är öppen för alla. Den omfattar både grundläggande fakta om vindkraft och information om tillståndsprocessen samt motstående intressen. Campus Gotland sammanställer också varje år rapporter om ny och pågående forskning och utbildningsutbudet inom vindkraftsområdet. Noden driver även Akademiforum, där utbildare inom vindkraft på högskolor och universitet träffas och diskuterar gemensamma frågor och håller sig uppdaterade om utvecklingen både nationellt och internationellt.

Studier av lokal nytta och intressekonflikter

En viktig uppgift för Nätverket är att ta fram ny kunskap om vindkraft. Under 2014 har Mittuniversitetet studerat hur kommuner och andra aktörer kan jobba för att få till stånd så stor lokal nytta som möjlig, samtidigt som onyttan minimeras vid etableringar av vindkraftparker. Högskolan Dalarna har genomfört en aktörsstudie kring en etablering av en vindkraftpark i skogsmiljö. Syftet med studien var att belysa vilka intressekonflikter som kan uppstå vid etableringar i skogsmiljö och att ge en bild av hur svårlösta konflikter kan undvikas eller hanteras.

Kunskapsspridning för en ökad förankring och acceptans

Nätverket arbetar kontinuerligt med att öka acceptansen och bidra till en väl förankrad utbyggnad av vindkraft genom att öka kunskapen om vindkraft hos många olika aktörer. Nätverket har gett stöd till Naturskyddsföreningen för att genomföra en utbildning om vindkraft och vindkraftens miljöpåverkan för föreningens lokala och regionala kretsar. Under 2014 har Naturskyddsföreningen arrangerat åtta seminarier över hela landet och intresset för seminarierna har varit stort. Skånes vindkraftakademi har tagit fram en utbildning och ett informationsmaterial om vindkraft riktat till länets energi- och klimatrådgivare. Lantbrukarnas Riksförbund har tillsammans med Studieförbundet Vuxenskolan fått stöd från nätverket för att arrangera lokala mötesplatser för att diskutera vindkraft. Under 2014 har två sådana mötesplatser arrangerats, där deltagare erbjudits möjligheter att lära sig mer om vindkraft och att diskutera vindkraftutbyggnad med fokus på regional utveckling och tillväxt.

Ljud central fråga i tillståndsprovningen

Länsstyrelsen i Halland, noden med ansvar för tillstånd och planering, har under året medverkat i ett par seminarier om ljud vid vindkraftparker. Ljudfrågan är central i de flesta tillståndsprovningar av vindkraftparker i landet idag, och därför en angelägen fråga att bevaka för alla som arbetar med vindkraftsärenden.

Hallandsnoden anordnar också varje år en träff för landets alla vindkraftshandläggare på länsstyrelser. På årets handläggartreff låg fokus på ljud från vindkraftverk, men också på skydd av arter enligt artskyddsförordningen. Noden har också deltagit i Energimyndighetens arbete med att ta fram en vägledning för kommunal tillstyrkan (enligt miljöbalken 16 kap. 4§) vid provning av vindkraftsanläggningar.

Nätverket undersöker sysselsättningen vid vindkraftparker

Strömsunds kommun, som är noden med ansvar för arbetskraftsförsörjning och drift och underhållsfrågor, har under året arbetat med att vidareutveckla den befintliga prognosmodellen för arbetskraftsförsörjning inom vindkraftsområdet som noden arbetat fram tidigare (se www.natverketforvindbruk.se/sv/lokalt/prognosverktyg). Noden har genomfört två fallstudier av Mörttjärnsberget och Skogsbergets vindkraftparker. Resultatet av dessa studier ska användas för att utveckla den befintliga modellen. Målet är att presentera en regional prognosmodell för arbetskraftsbehovet vid vindkraftsetableringar i början av 2015. Strömsund har även undersökt rekryteringsbehovet när det gäller vindkrafttekniker under de närmaste åren och redovisat resultatet i skriften ”Behov av vindkrafttekniker för perioden 2014–2018”.

Strömsundsnoden har också ett fokus på arbetsmiljö- och säkerhetsfrågor. Under året har noden informerat om den dokumentation om arbetsmiljö och säkerhet vid vindkraftverk, som noden tog fram i november 2013, bland annat på vindkraftbranschens branschrådsmöten.

Nätverket visar affärsmöjligheter inom vindkraftsområdet

Noden med ansvar för affärs- och näringslivsutvecklingsområdet, Västra Götalandsregionen, har under året arbetat med att samordna alla nätverksprojekt som arbetar inom detta område. Syftet med samordningen har varit att få till ett ökat erfarenhets- och informationsutbytet mellan projekten, för att på så sätt sprida goda resultat och viktiga lärdomar mellan projekten. Under året har sju regionala projekt varit verksamma, som geografiskt sträcker sig från Piteå i norr till Sölvesborg i söder. Alla projekten arbetar med att visa de affärsmöjligheter som finns för lokala och regionala företag i samband med vindkraftsetableringar, men också med att lyfta aktuella frågor i respektive region. Exempelvis har projektet ”Vindkluster Gotland” arbetat med att utforma en strategi för att minska konflikterna mellan vindkraften och tillämpningen av artdirektivet vid tillståndsprovning.

Power Väst har fört en dialog mellan Försvarmakten och länsstyrelser och kommuner om Försvarets stoppområden kring flygplatser och planeringen av vindkraften i regionen. Piteå kommun och Vindkraftscentrum i Barentsregionen har arbetat med uppföljning av några av regionens stora vindkraftsparker för att utvärdera de effekter vindkraften har haft lokalt, bland annat påverkan på det lokala näringslivet och den lokala arbetsmarknaden. Sölvesborgs kommun arbetar med att förbereda regionen på att ta tillvara de affärsmöjligheter som en utbyggnad av storskalig vindkraft till havs skulle skapa, om de tre stora vindkraftsparker som planeras utanför Blekinges kust kommer till stånd. Vindkraftcentrum i Hammerdal har kartlagt kompetensbehov och affärsmöjligheter som är kopplade till de vindkraftsparker som för närvarande byggs eller kommer att byggas i Jämtland, och på så sätt stöttat både det lokala näringslivet och vindkraftbranschen i regionen.

Både noden och de regionala projekten har dessutom deltagit på och arrangerat ett stort antal seminarier och möten med lokala politiker, kommunala tjänstemän, företag, intresseorganisationer m.m., för att diskutera näringslivsutveckling och affärsmöjligheter vid etableringar av vindkraftverk.



Figur 1. Karta som visar geografisk täckning för nätverkets näringslivsinriktade projekt under 2014.

Nätverkets samarbetar med vindkraftbranschen

Liksom tidigare år har nätverket samarbetat med vindkraftsbranschen i flera projekt. Svensk Vindkraftförening har fått stöd för att marknadsföra ”Global Wind Day”, som är en dag då studiebesök arrangeras vid vindkraftparker över hela världen. Syftet med studiebesöken är att öka förståelsen för vindkraften som energikälla och på så sätt öka förankringen. Svensk Vindkraftförening har i flera etapper och i samarbete med Svensk Vindenergi tagit fram en uppförandekod för vindkraftbranschen och arbetat för att företag ska ansluta sig till uppförandekoden. Uppförandekoden innebär att de företag som ansluter sig till koden tar på sig ett ansvar utöver vad lagen kräver vad gäller exempelvis god affärsed, miljöpolicy och hur man bemöter andra intressenter vid nya vindkraftsetableringar. Under 2014 har fyra företag anslutit sig till uppförandekoden och ytterligare några företag har visat intresse för att ansluta sig.

Svensk Vindenergi har under året undersökt vilka system för behovsstyrd hinderljus som finns tillgängliga och förväntas bli tillgängliga på marknaden. I projektet har man även tagit fram en kravspecifikation som beskriver dispensförfarandet och vilka krav som bör ställas på upphandlade system vid tillståndsprovning av vindkraft.

Nätverket har också låtit Svensk Vindkraftsförening uppdatera och publicera en marknadsöversikt över små vindkraftverk som nu finns tillgänglig på nätverkets hemsida och bedriva rådgivning kring småskalig vindkraft till allmänheten.

Goda möjligheter att ansluta förnybar el i södra Sverige

Förutsättningar för att ansluta vindkraftverk till elnätet är en viktig fråga för vindkraftens fortsatta utbyggnad. Branschorganet Power Circle har fått stöd av nätverket för att kartlägga möjligheterna att ansluta förnybar elproduktion i södra Sverige. Undersökningen, som redovisades i april 2014, visar att det finns goda möjligheter att ansluta mer förnybar elproduktion till elnäten i södra Sverige. Totalt kan det vara möjligt att ansluta närmare 900 megawatt förnybar elproduktion till de lokala elnäten i södra Sverige utan dyra förstärkningar.

Studie av hur olyckor vid vindkraftverk kan förebyggas

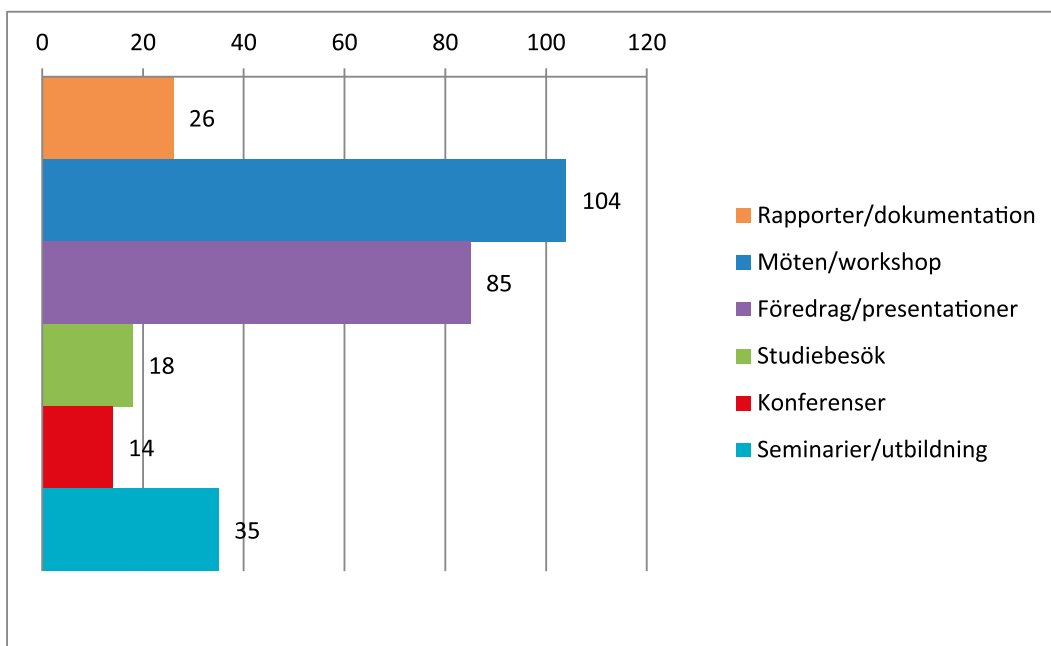
Nätverket har finansierat en studie av landstinget i Gävleborgs län som tittat närmare på händelsekedjor vid olyckor och tillbud i vindbruket. En ökad kunskap om händelsekedjorna är viktig för att kunna förebygga olyckor och tillbud i vindbruket.

Fokus på ljud och lokal nytta på Vind 2014

Nätverket har samverkat med Svensk Vindenergi om konferensen ”Vind 2014”, som ägde rum i Stockholm i oktober 2014. På konferensen arrangerade Nätverket två välbesökta egna sessioner som handlade om ljud från vindkraftverk och hur lokal nytta kan främjas vid vindkraftsetableringar.

Många kommunikationsaktiviteter under året

Eftersom nätverkets mål är att öka kunskapen om och acceptans för vindkraften i samhället är kommunikationsinsatser en mycket viktig del av nätverkets verksamhet. I diagrammet nedan har vi summerat samtliga kommunikationsaktiviteter som skett inom nätverkets regi under året. Av diagrammet framgår att nätverket arrangerat över hundra möten och ett trettiotal seminarier under året. Vi har också hållit ett åttiotal presentationer och varit delaktiga i arrangemanget av 14 konferenser och skrivit närmare ett trettiotal rapporter.



Projektresultat och nyheter presenteras på Nätverkets webbplats

På nätverkets webbplats (www.natverketforvindbruk.se) finns mer information om alla olika projekt som bedrivs inom nätverket och där redovisas även alla projektrapporter. På webbplatsen förmedlar vi även löpande information om de aktiviteter som sker inom projekten och allmänna nyheter inom vindkraftsområdet.

Ett hållbart energisystem gynnar samhället

Energimyndigheten arbetar för ett hållbart energisystem, som förenar ekologisk hållbarhet, konkurrenskraft och försörjnings-trygghet.

Vi utvecklar och förmedlar kunskap om effektivare energi-användning och andra energifrågor till hushåll, företag och myndigheter.

Förnybara energikällor får utvecklingsstöd, liksom smarta elnät och framtidens fordon och bränslen. Svenskt näringsliv får möjligheter till tillväxt genom att förverkliga sina innovationer och nya affärsidéer.

Vi deltar i internationella samarbeten för att nå klimat-målen, och hanterar olika styrmedel som elcertifikatsystemet och handeln med utsläppsrätter. Vi tar dessutom fram nationella analyser och prognoser, samt Sveriges officiella statistik på energiområdet.

Alla rapporter från Energimyndigheten finns tillgängliga på myndighetens webbplats www.energimyndigheten.se.



Energimyndigheten, Box 310, 631 04 Eskilstuna
Telefon 016-544 20 00, Fax 016-544 20 99
E-post registrator@energimyndigheten.se
www.energimyndigheten.se